

Ellinci Yılında *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*

The Journal of *Turkish Librarianship* in Her Fiftieth Year

Necmeddin Sefercioğlu*

Öz

Bu yazı, Türk Kütüphaneciler Derneği'nin yayın organı olan Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni ile onu sürdüren Türk Kütüphaneciliği dergisinin elli yıllık yayın serüveninin önemli bir bölümünü irdelemektedir. Yazıda, derginin niçin ve nasıl çıkarılmağa başlandığına, ne gibi zorlukların yaşandığına ilişkin bilgiler veriliyor. Yazarın teknik sekreter, yayın yönetmeni ve "TKD adına imtiyaz sahibi" olarak derginin yönetiminde yirmi beş yıl süreyle etkin olması, verilen bilgilerin önemini daha da artırmaktadır.

Abstract

This article examines an important part of publishing adventure of the Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (Bulletin of the Turkish Librarians' Association) and its successor Türk Kütüphaneciliği (Turkish Librarianship), quarterly journals of the Turkish Librarians' Association, in their fiftieth year. In the article it is been given information about their publishings and is been explained the difficulties which was met face to face during the years of 1960-1992. The author had administered its publication for twenty five years as technical secretary, editor and 'owner for the association'. On account of this, information given in the article is important for histories of the Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (Bulletin of the Turkish Librarians' Association) and Türk Kütüphaneciliği (Turkish Librarianship)

* Prof.Dr. Necmeddin Sefercioğlu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Emekli Öğretim Üyesidir.

Anahtar Kelimeler:

Türk Kütüphaneciliği, Türk Kütüphaneciler Derneği, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, Türk Kütüphaneciler Derneği Aylık Haberler Bülteni

Keywords:

Turkish Librarianship, Turkish Librarians' Association, Turkish Librarians' Association Bulletin, Turkish Librarians' Association Monthly News Bulletin

Ben *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (TKDB)* ile, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Kütüphanecilik Bölümü'ne öğrenci olduğum 1956 yılında tanıştım; çıkarılmaya başlanışından dört yıl sonra, okuyucusu olarak. O yıllarda ülkemizde, kütüphanecilik alanındaki yayınlar yok denecek kadar azdı. Ondan dolayı *TKDB*, öğrenim dönemimizin Türkçe tek okuma, bilgilenme kaynağı durumundaydı.

Çıkışından kısa sayılabilecek bir süre sonra tanımış olmama rağmen, *Bülten*'in çıkarılmasına nasıl karar verildiği, yayımına nasıl başlandığı konularındaki ayrıntıları bilmiyorum. Fakat onun, mesleğimizin büyük öncülerinden rahmetli **Adnan Ötüken**'in DTCF'de açılmasını sağladığı sürekli Kütüphanecilik Kursları ile başlayan “meslekleşme süreci”nin tabii bir uzantısı, hattâ sonucu olduğu rahatlıkla belirtilebilir.

Bilindiği gibi, bir uğraşının meslek niteliği kazanabilmesi için bazı şartlar karşılanmış, yerine getirilmiş olmalıdır. Bunlar; o işe bağlı ve geçimini ondan sağlayan bir topluluğun bulunması; o iş alanında meslek eğitimi, araştırmalar ve yayınlar yapıyor olması; o işte çalışanların bir “meslek kuruluşu”nda gönül, düşünce ve ülkü birliği oluşturmaları gibi şartlardır. İşte, rahmetli Ötüken, Almanya'daki kütüphanecilik eğitim ve uzmanlık çalışmalarını tamamlayıp 1939'da yurda döndükten sonra, bu şartların karşılanması için gerekli adımları atmaya girişmişti. Böylece kütüphaneciliğin “meslekleşme süreci”nin mimarı da oldu.

O, ilkin kütüphaneciliği, kütüphaneleri tanıtan bir eser yazdı. 1940 yılında İstanbul Üniversitesi'nce yayımlanan *Bibliyotek Bilgisi ve Bibliyografi* adındaki bu eser, başlatmayı düşündüğü meslekî eğitim kurslarının ilk adımını oluşturuyordu. Çünkü o eser, anılan kursların ders kitabı olacaktı. Tasarladığı kursları açmak ve Almanya'daki öğrenimi sırasında bir ülkü olarak benimsediği “Millî Kütüphane”yi kurmak için Ankara'da çalışması gerekiyordu, O “millî” kurum ülkenin başkentinde bulunmalıydı. Kurslar da orada çalışacak elemanları yetiştirmeliydi. Bu düşüncelerle İstanbul Üniversitesi'ndeki asistanlık görevinden ayrıldı; Maarif Vekâleti Neşriyat Müdürlüğü'ne atandığı Ankara'ya yerleşti.

Ötüken, başkentte ilkin sürekli bir “Kütüphanecilik Kursu”nun DTCF'de açılmasını; yani “kütüphanecilik eğitim-öğretimi”nin bir yüksek öğretim kurumunun programları arasında yer almasını sağladı. 1941 yılından başlayarak, aynı Fakültede ülkemizin ilk “Kütüphanecilik Bölümü”nün açıldığı 1954 yılına kadar sü-

ren; önceleri iki, daha sonra dört yarıyıl süreli olan bu kursları yüzlerce kişi bitirdi. Aralarında sonradan ülkenin orta ve yüksek eğitim-öğretim hayatında, politikada, yöneticilikte ün yapan kişiler de vardı (Ötüken,1957:1-35 ;1979: 45-79). Onların çoğu, meslek olarak kütüphaneciliği seçmeseler bile, ona sempati duyan, bir meslek çevresinin oluşmasına manevî katkıda bulunan insanlar oldular.

Kursu bitirenlerin bir bölümü, Adnan Ötüken'in iş yerindeki bir dolaba Mehmet Emin Yurdakul'un iki kitabını koyarak başlattığı **Millî Kütüphane** projesinde görev aldı (Ötüken,1955:1-40 ; 1979:3-42). Böylece kütüphanecilik alanında meslek eğitimi görmüş bir çalışanlar topluluğu oluştu. Bu birliktelik onlara ülkedeki bütün kütüphane çalışanlarını bir meslek kuruluşunun çatısı altında toplamak, seslerini duyurabilecekleri, sorunlarını tartışabilecekleri, onlara çözüm arayabilecekleri, dostluk ve dayanışma topluluğu oluşturacakları bir ortama kavuşmak gereğini de duyurduğu için, yine rahmetli Ötüken'in özendirme ve çabaları ile, 1949'da **Türk Kütüphaneciler Derneği** kuruldu. Bu arada, kapılarını 1948 yılında hizmete açan Millî Kütüphane'nin görevlilerinden yurt dışına gönderilenler oldu. Onlar, gittikleri yerlerde çıkarılan meslek dergilerini gördüler ve yurda, böyle bir yayın organının ülkemizde de çıkarılması gerektiği düşüncesi ile döndüler. Zaten Ötüken de genç meslektaşlarına böyle bir hareketin sağlayacağı yararları durmadan anlatıyordu. Dernek böyle bir dergi çıkarabilecek malî gücü bulur bulmaz, 1952'de, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*'ni yayımlamaya başladı (Başlarken, 1952: 1). Böylece, "meslekleşme süreci"nin önemli bir adımı daha atılmış oldu.

Bunları göz önüne aldığımızda, *TKDB*'nin çıkışının anî bir kararın değil, bilinçli bir oluşum sürecinin verimi olduğu kanaatine ulaşabiliyoruz. Yılda dört sayı olarak çıkarılması tasarlanan bu derginin aynı zamanda "akademik" kimlikli olmasının da düşünüldüğu, kapak düzenlemesinde Türk Tarih Kurumu'nun yayımladığı *Belleten*'in kapağının örnek alınmış olmasından anlaşılıyordu.

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni ile doğrudan ilk ciddi ilişkim, Fakültenin son sınıfında iken, Millî Kütüphane'de görev aldığım 1959 yılında, yazarları arasına kabul edilmemle gerçekleşti. 8'inci cildinin o yıl yayımlanan her iki sayısında da birer meslekî yazı denemem yayımlandı. Böylece onunla, on yıllarca süren birliktelik serüvenimiz başlamış oldu.

Millî Kütüphane'de görev almadan önce bir fikir ve sanat dergisinin yönetimine katılmış, el ile yazı dizmeyi küçük boyutlu bir gazete sayfasını bağlayacak düzeyde öğrenmiş*, bir yıl kadar da bir basımevinin yöneticiliğini yapmışım. Bu niteliğimi bilen, o sırada TKD'nin Yönetim Kurulu üyesi ve *TKDB*'nin Yazı İşleri Müdürü olan rahmetli **Nejdet Sançar**, Derneğin 9 Aralık 1959'da toplanan

* Bir gazete sayfasına girecek yazı başlıklarını, sütunlar halinde dizilmiş metal yazı ve haber sütunlarını, klişeleri tasarlanılan yerlerine doğruca yerleştirerek düzenleme ve elde edilen sayfayı baskı aygıtına alınınca kadar dağılmaktan korumak için kenarlarından sicim geçirerek bağlamaya 'sayfa başkama' denir; bunu yapabilen basımevi işçisi "müretteplik" zanaatını öğrenmiş sayılırdı.

Genel Kurul’unda ‘matbaa ve tashih işlerinden çok iyi anladığımı’ belirterek Yönetim Kurulu üyeliğine kendisinin yerine beni aday gösterdi (Türk..., 1959: 177). Böylece Türk Kütüphaneciler Derneği Yönetim Kurulu üyeliğine seçildim. Bu seçiliş hem Dernek, hem de *Bülten* yöneticiliği sürecimi başlatmış oldu.

Başlangıçta bana Yayın Kurulu üyeliği görevi verilmedi. O zamana kadar bulunmayan bir “teknik sekreterlik” görevi uydurularak *TKDB*’nin çıkarılmasına o sıfatla katkıda bulunmam istendi (Yönetim..., 1960: 71). Herhalde benim gibi genç bir üniversite öğrencisinin rahmetli Sançar’ın belirttiği nitelikleri taşıyabileceğinden kuşku duymuşlar, beni sınamak istemişlerdi.

Kısa sürede birtakım ayrılımların da yaşandığı Yönetim Kurulu’nun üyelerini yeterince tanımadığım için, verilen görevi severek kabul ettim ve 1960’tan başlayarak *TKDB*’yi bu sıfatla hazırlayıp çıkarmaya başladım. Yalnızca düzelti işi ile uğraşmıyor, sayfa düzenlemelerini yapıyor, haberleri yazıyordum. Bana kurum dergiciliği konusunda çok önemli deneyimler kazandıran o görevi, TKD Yönetim Kurulu üyeliği ile birlikte, ABD’ye gittiğim 1964 yılı başına kadar, dört yıl sürdürdüm.

ABD’de bulunduğum 1964 yılında toplanan TKD Kurultayı’nca Genel Yönetim Kurulu yedek üyeliğine seçilmiş bulunmamın bir sonucu olarak, yurda döndükten bir yıl sonra, 1966 yılı başında “asli” üyeliğe yeniden geçmek durumunda oldum** (Türk..., 1966: 202). *TKDB*’nin Yazı İşleri Müdürlüğü görevini ise, 1966 yılında yapılan TKD III. Kurultayı’ndan sonra, 15. cildin 3’üncü sayısından başlayarak “asaleten” üstlendim (TKD..., 1966: 168) ve bu görevi, 1972’de yayımlanan 21. cildin 4’üncü sayısına kadar, yedi yıl sürdürdüm. Bu dönemin son dört yılında, aynı zamanda Derneğin Genel Başkanı idim.

TKD Genel Başkanlığımın 1978-1992 arasındaki ikinci döneminde ise, dergi ile ilişkim, 27. cildinin 3-4’üncü sayısından başlayarak 35. cildin sonuna kadar *TKDB*’nin ve 1. cildinden başlayarak 4. cildinin 4’üncü sayısına kadar *Türk Kütüphaneciliği*’nin TKD adına “imtiyaz sahibi” olarak, 14 yıl sürdü.*** Bu imtiyaz sahipliği dönemimde de yazı işleri müdürlüğü görevi verdiğimiz meslektaşlarımı yalnız bırakmadım. Her sayının çıkarılışında onlara yardımcı oldum. Hatta birçok sayıyı baskıya yine ben hazırladım.

Açıklamaya çalıştığım teknik sekreterlik, yazı işleri müdürlüğü ve imtiyaz sahipliğindeki hizmet dönemlerimi topladığımızda bunun yirmi beş yıllık bir süreci kapsadığı anlaşılır. Yani, *TKDB* ve *Türk Kütüphaneciliği*’nin elli yıllık yayın serüveninin yarısında sorumluluk taşımışım. Öte yandan, bu dergide 1959 yılında başladığım meslekî yazı hayatım kırk üç yıl boyunca aksamadan sürdü, sürüyor.

** Bu geçişin o sırada GMYK üyesi olan sevgili öğrencimiz ve mezunumuz Semâ Göksel’in vakitsiz yitirilişi üzerine gerçekleşmiş olmasını daima hüzünle hatırlarım.

*** Bunlar için *TKDB* ve *Türk Kütüphaneciliği*’nin anılan ciltlerindeki sayıların ‘kimlik’ bilgilerine bakılmalıdır.

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni ve Türk Kütüphaneciliği'ni yayımlama sorumluluğunu taşıdığım, andığım dönemlerde, büyük zorluklarla mücadele etmek zorunda kaldığımızı belirtmeden geçemeyeceğim. Onları şöyle özetlemek mümkün:

1. O yıllarda TKD büyük malî sıkıntılar içinde idi. Dergi ancak Millî Eğitim Bakanlığı'nın (sonradan Kültür Bakanlığı'nın) kütüphanelere gönderilmek üzere abone olduğu sayıların ge- liri ile çıkarılabiliyordu. Bunun dışındaki abone ve satış geliri ise "devede kulak" bile değildi.

Üstelik Derneğin öteki zarurî harcamaları için de tek kaynak, dergiden sağlanan gelirdi. Çünkü o yıllarda birtakım etkinlik projeleri hazırlayarak ilgili bakanlıklardan o proje için yardım sağlanması ve projenin uygulanmasından sonra artacak paranın Dernek gelirine eklenmesi yolu henüz açık değildi.

2. 1973 yılına kadar TKD'nin bağımsız bir 'yönetim yeri' yoktu. Resmî makamlara "Dernek Merkezi" olarak Millî Kütüphane gösteriliyor, derginin Yayın Kurulu toplantıları ve baskıya hazırlık çalışmaları orada gerçekleştiriliyor; daha da önemlisi, *TKDB*'nin abonelere postalamak için paketlenmesi ve gönderilmesi işlemleri orada sürdürülüyor ve kalan nüshalar yine orada saklanıyordu. Paketleme ve postalama işlerini, küçük ücretler ödeyerek, Millî Kütüphane'nin cilt atölyesindeki görevlilere bırakıyorduk (onlar bu işi, çalışma dışı saatlerde, özellikle öğle tatillerinde çözümlüyorlardı). Elde kalan dergileri ise, tıpkı Dernek defterleri ve dosyaları gibi, katalog dolaplarının alt bölümlerinde saklamaya çalışıyorduk. Onların çoğu kilitsizdi. O yüzden 'kapanın elinde kalmaları' tehlikesi vardı (fakat kişilerin okuma konusundaki tembelliğinden olsa gerek, pek fazla kaybımız olmuyordu).

Necatibey Caddesi'ndeki, iç içe iki odadan oluşan ilk yönetim yerimize geçildikten (1973) sonra oraya paketler halinde taşınıp odaların duvarları boyunca, üst üste yığılı olarak dizilmiş bulunan eldeki dergilerin sağlıklı ve düzenli olarak yerleştirilmesi, Genel Başkanlığımın 1978'de başlayan 2. döneminde çözümlenmek durumunda kaldığım ilk sorunlardan biri oldu. Masraflı ve yorucu bir işti. Odalardan birinin yarısını kaplayan çelik raflı bir bölme yapıp dergileri oraya cilt ve sayı sırasıyla yerleştirdik. Paramız olmadığı için, rafların taşınması ve kurulması, dergilerin yerleştirilmesi işlerini hep kendimiz yaptık.

1982 yazında Elgün sokağında bulunan şimdiki Genel Merkez yönetim yerine taşınırken de aynı güçlükler yaşandı. Orada, mutfağın tezgâh bölümünü yıkıp muslukları ve duvar dışındaki boruları söktükten sonra açtığımız alana eski yerimizden getirdiğimiz çelik rafları kurguladık ve onları yeni raflarla destekledik. Sonra da, eskisinden yeni yönetim yerimize el arabaları ile taşıdığımız eski sayıları o raflara yerleştirdik. Böylece yayınlarmızı koruma altında tutabileceğimiz bir korunağımız oldu.

3. *TKDB*'nin yayımlanması sorumluluğunu taşıdığım yılların çoğunda büyük kâğıt bulma sıkıntıları yaşadık. Paramız olsa bile kâğıt bulamadığımız çok za-

manlarlar oldu. O sıralarda bu en önemli yayın gerecini çok yüksek karaborsa bedelleri ödeyerek sağlamak durumunda kalıyorduk. Faturalı olarak satın almak mümkün olamadığı için de onları, ancak, dergiyi bastırduğumuz basımevinin yardımı ve aracılığı ile edinebiliyorduk. O durumda kâğıt bedeli de baskı bedeli içinde gösteriliyordu.

SE-KA'dan alınan "tahsis"ler ile İzmit'ten kâğıt getirmek veya getirtmek durumunda kaldığımız zamanlar da oldu. Ton olarak verilen o kâğıtları Ankara'ya getirmek ayrı bir dert, saklamak ayrı bir dertti. Bazen, onları teslim almak ve kamyonla yüklenmesine nezaret etmek için, İzmit'e kadar gitmek ve Ankara'ya o kamyonla dönmek zorunda da kalabiliyorduk. Saklayacağımız bir yerimiz olmadığı için, getirdiğimiz kâğıtları derginin basıldığı basımevine emanet etmek zorunda idik. Fakat onlar orada, tabir yerinde ise, 'kapanın elinde' kalabiliyordu. Basımevi işçileri, ihtiyaç oldukça, emanet olduğuna bakmaksızın bizim kâğıtları kullanıyorlar, bize de dergimiz için harcanması gerekenden çok daha fazla kâğıt harcadıklarını bildirerek yaptıklarını ört-bas etmeğe çalışıyorlardı.

4. Basımevleri bakımından oldukça şanslı olduğumuzu söyleyebilirim. Benim görev dönemlerimde baskı işlerimizi Güven, Tekışık, İlk-San ve Millî Kütüphane basımevleri ile iyi ilişkiler içinde yürüttük. Fakat bunların ikisi üzerinde kısaca durmadan geçemeyeceğim.

Güven Basımevi ile 1967'den başlayarak on yılı aşkın bir süre çalıştık. Kültür dostu eski bir tanıdığımız olan bu basımevinin sahibi **Orhan Doyran**, baskı ve kâğıt edinme işlerinde bize çok yardımcı oluyordu. Hem piyasanın altında fiyat veriyor, hem de düzelti ve baskı evrelerinde nazımıza oynuyordu. O basımevi bakımından tek sıkıntımız, yeri idi. Roma Hamamı'nın arkasındaki Sanayi Çarşısında bulunan bu basımevine sık sık gitmek hem zaman alıcı, hem de yorucu idi. Üstelik *TKDB*'nin basılmasına yakın akşamlarımızın çoğunu, gecenin geç saatlerine kadar, yeterli müşteri-konuk donanımı bulunmayan bu basımevinde geçirmek zorunda kalıyorduk. Fakat sayın Doyran'dan gördüğümüz dostluk sıkıntılarımızı gidermeye yetiyordu.

İkinci şanslı dönemi *Bülten*'i Tekışık Basımevi'nde bastırduğumuz zamanlarda yaşadık. Yurdumuzun birçok yerine okul, kütüphane ve kültür merkezi binaları yaptırıp devlete armağan ettiği için "şeref üyesi" seçtiğimiz değerli hayırsever, eğitimci **Hüseyin Hüsnü Tekışık**, 1985 yılında *Bülten*'imizi, kâğıdı da kendisinden olmak üzere, sahibi bulunduğu basımevinde parasız basma önerisinde bulunmuştu. Sevinerek hemen kabul ettiğimiz bu öneri üzerine dergimizin 34'üncü cildinin 2, 3 ve 4. sayıları ile 35'inci cildinin 1, 2 ve 3. sayıları o basımevinde basıldı. Fakat basımevi yönetim yerimize çok uzak, erişimi güç bir yerde olduğu ve oranın çalışma temposuna yeterince ayak uyduramadığımız için, bu lütfkâr, güzel yardımdan daha uzun süre yararlanamadık.

Dergimizi bastırmak zorunda kaldığımız bütün basımevlerinde, yayıncılıkla uğraşan herkesin yaşadığı olumsuzlukları, biz de yaşadık. Fakat sayın Doyran ve

sayın Tekişik ile Millî Kütüphane'nin baskı işlerinde bize sağladıkları kolaylıklar ve maddî katkılar için daima minnet ve şükran duyguları taşıdık.

5. Bütün çabalarımıza rağmen dizgi yanlışlarını önlemek mümkün olmuyordu. Yazılar satırlar halinde dizildiği için düzeltilen bir harf bile olsa bulunduğu satırın dizgisi yeniden yapılıyor, bu kez aynı satırda başka yanlış(lar) çıkabiliyordu.* Basılacak yazıların düzeltilerinin yapılmasında da çoklukla iş başa düşüyordu. Bu ise beni hem çok yoruyor hem de çok zamanımı alıyordu. Yazı işleri müdürlerimizden yalnızca **İsmet Binark**'ın bu ağır yükü büyük ölçüde üzerimden aldığı söylemeliyim. Bazı meslektaşlarımız, özellikle Derneğin yönetiminde görev alan bazı meslektaşlarımız, derginin kapağı yahut yayınladığımız bir kitabın kapağı konusunda bile çok büyük bir muhafazakârlık gösteriyorlardı. Eğer kapaklar renkli çıkarsa, herhangi bir kompozisyonla yayımlanırsa, bunun Derneğin resmîyetini bozacağını, ciddiyetini bozacağını ileri sürüyorlardı.

6. Genel Merkez'in Millî Kütüphane'den ayrılmasından sonraki ilk dönemlerde, basılan dergilerin paketlenip abonelere gönderilmesi de, o sıralarda bir görevli çalıştıramadığımız için, bizi alabildiğine oyalayan, yoran bir iş durumunda oldu.

7. Derginin sorumluluğunu taşıdığım dönemlerde, özellikle onların ilk yıllarında, yazı sağlamada da büyük sıkıntılar çektik. O yıllarda kütüphanecilik bölümleri yeni kurulmuştu. Mezunlarının sayısı şimdiki gibi binlerle anılmıyordu. Bu bölümlerin öğretim kadrosunda görev alanların ve lisans üstü öğrenim görenlerin sayısı da parmakla sayılabilecek kadar azdı. Elbette herkeste yazı yazma isteği ve becerisi bulunacağını düşünmek de imkânsızdı. Bunlar yanında, gelen her yazının yayımlanması da mümkün olmayabiliyordu. Bu yüzden bazı sayıları çıkarırken büyük sıkıntıları göğüslemek zorunda kalıyorduk. Öyle durumlarda yine 'gayret dayıya' düşüyordu. Yabancı dillerdeki meslek dergilerinde gördüğüm ilgi çekici bazı

yazı veya haberleri dilimize çeviriyor yahut güncel bir konu üzerinde kendim bir şeyler yazıyor, çoğu imzasız yayımlanan böyle yazılar ile 'durumu kurtarmaya' çalışıyordum.

Bu konuda beni en çok üzen hususlardan biri, herhangi bir sebeple yazısı yayımlanamayan veya bir bölümü çıkarılmak, hatta yazım (imlâ) bakımından düzeltme yapılmak zorunda kalınan yazıları için, kimi meslektaşlarımızın hoşgörülü davranmamaları, bize küsmeleri, bir daha yazı vermekten kaçınmaları idi. Böyle durumlarda da yine ben "günah keçisi" oluyordum. Bu arkadaşlarımız, derginin bir "yayın kurulu" bulunduğunu, o kurulun gelen yazıları hem "dernek politikası" bakımından, hem başkalarına saldırı öğeleri taşıyıp taşımadıkları yönünden, hem de verdikleri bilgiler ve kullandıkları Türkçe açısından değerlendiril-

* Dizgici ve "mürettip"lerin, düzeltiler konusunda beni tuzağa düşürmek için metinler içindeki belli yerlerde, zaman zaman, bilerek yanlışlar yaptıklarını, düzelti işindeki dikkatimi ve titizliğimi ölçmeye çalıştıklarını ve o sınavlardan sınıf geçtiğimi kendilerinden, çok sonra öğrendim.

rildiğini ve yayımlanmaya uygun olmayanları öylece belirlediğini hatırlamak bile istemezlerdi.* Yazısı yayımlanmayanlar, yazılarında bazı zarurî çıkarmalar veya küçük düzeltmeler yapılmış olanlar, yalnızca ‘imtiyaz sahibi’ olarak görüldüğüm dönemde bile, olanlar dolayısıyla, hem de kendi düşündükleri veya vehmettikleri akıl almaz “yayımlanmama gerekçeleri”ne dayanarak beni suçlamaktan, bana çatmaktan, bundan dolayı bana küsmekten geri kalmıyorlardı.** Bunlar beni çok üzüyor ve yaralıyordu. Bereket ki, böylelerinin sayısı yok denilebilecek kadar azdı.

Hayatımın yirmi beş yılını kapsayan bir dönemde *TKDB* ve *Türk Kütüphaneciliği*’ni ne bü-yük zorluklarla çıkardığımızı, yukarıda özetlediğim bilgiler anlatmaya yeter sanırım. Ama, dergimizin her yeni sayısını elimize aldığımızda, o sayıyı hazırlarken çektiğimiz sıkıntı ve üzüntüler yok olup gidiyor, onların yerini tatlı bir sevinç, heyecan ve huzur alıyordu.

Çektiğimiz onca sıkıntılara, katlandığımız onca üzüntülere rağmen, derginin yayımı hiç aksatılmadı. İlk çıkarılışından başlanarak ikişer sayı bir arada olmak üzere yılda iki sayı çıkarılabildiği halde, 1966 yılından itibaren -çıkartılmaya başlanırken tasarlandığı gibi- her yıl dört sayı olarak yayımlanması da gerçekleştirildi.

Bu vesile ile iki hususa daha kısaca dokunmak isterim:

Üzerinde durmak istediğim ilk husus, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* adının *Türk Kütüphaneciliği*’ne dönüştürülmesi. 4 Eylül 1986’da toplanan XII. Genel Kurulca, Türk Kütüphaneciler Derneği adının “Türk Kütüphanecilik Kurumu”na dönüştürülmesi kararı verilmesi üzerine, yayın organının adının değiştirilmesi gereği de ortaya çıkmış ve bu değişiklik yapılmıştı (Sefercioğlu, 1986: 3 ; 1987: 1). Derneğin adında yapılan değişikliğinin İçişleri Bakanlığı’na onaylanmadığı, Derginin yeni adıyla çıkmağa başlamasından çok sonra bildirildiği için, artık geriye dönüş imkânı bulunamamasından dolayı, Dernek eski adını sürdürürken, dergi yoluna yeni adıyla devam etmek zorunda kalmıştı. Bu değişiklik, hem adın kısalması olması hem de yeni adın mesleğe yönelik nitelikte oluşu bakımından elbette iyi olmuştur. Fakat durumu bilmeyenlerce iki ayrı dergi imiş gibi düşünölmelerini önlemek pek mümkün görünmüyor.***

* Genel Başkan olduğum bir dönemde, o zamanki komşu demir perde ölkelerinden birini ziyaret eden bir meslektaşımızın getirdiği bir yazıyı ilgi çekici bularak dilimize çevirmiştim. Yayın Kurulu’ndaki arkadaşlarımızın, o günün şartları içinde yayımlanmasını sakıncalı bulmaları üzerine o yazı yayımlanmamıştı. Öyle bir kurulunuz varsa, onun kararına saygı göstermek gerektiği açıktır. Fakat, kimi meslektaşlarımız böyle bir durumu bir türlü kabullenemiyorlardı.

** Bu meslektaşlarımızdan biri, bir yazısını kendisini “solcu” hatta “komünist” saydığımız için, yayımlanmadığımız yakınmasını yıllarca her yerde dile getirmiş, yazının bazı kişi ve kurumlar hakkında “mütecaviz ifadeler taşıdığı için” Yayın Kurulu’nun olumsuz kararı ile yayımlanmadığı yolundaki açıklamalarımızı bir türlü kabullenmemiştir. TKD’deki yöneticilik dönemlerimde herkesin dünya görüşüne saygılı davrandığımızı ve görüş ve düşüncelerinden dolayı hiçbir meslektaşımız arasında ayırım yapmadığımızı, kurullarımızda hepsi ile rahat çalıştığımızı, o dönemlerde birlikte olduğumuz meslektaşlarımız hatırlarlar.

*** Söz konusu ad değişikliği yapıldıktan sonra çıkardığımız sayıların ilk sayfasında yer alan “Türk Kütüphaneciler Derneği” başlığının altında, bir alt başlık olarak “Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni” adını da koyuyor., böylece iki ad arasındaki ilişkiyi belirtmeye çalışıyorduk. Fakat 7. cildin 2. sayısından başlanarak, 1994’te bu uygulama bırakıldı. Bu bağlantıyı hatırlatmak bakımından, aynı uygulamanın sürdürölmesi yararlı olur düşüncesindeyim.

İkincisi ise, *TKDB*'nin kardeşi durumundaki *Türk Kütüphaneciler Derneği Aylık Haberler Bülteni* adlı yayındır. Onu genç meslektaşlarımın hiç bilmediğini, yaşlıların da unutmış olduğunu sanıyorum. *TKDAHB*, teksir makinesi ile çoğaltılmış olarak, aylık yayınlanırdı. İçinde Dernek haberleri ile basından derlenen, kitap, kütüphanecilik, kütüphane, kültür ve basın-yayın haberleri yer alırdı. Ayrıca, ilgili olduğu ay içinde yayımlanmış en ilgi çekici bir veya iki yazı, alıntı olarak aktarılırdı. *TKDAHB*'nin başka bir özelliği de, o ay içinde kütüphane, kitap, okuma gibi konularda yayımlanmış gazete ve dergi yazılarının bibliyografik bir listesini vermesi idi. Onu hazırlarken kullanılan haberler ve öteki bilgiler için, çoklukla, Millî Kütüphane'nin abone olarak sağladığı gazete kesiklerinden yararlanılırdı. Bir sayısının hazırlığı yapıldıktan sonra, oluşan metinleri Millî Kütüphane'nin daktilolarından biri, ücreti karşılığında mumlu kâğıtlara geçirir, o mumlu kâğıtlar da Kütüphanenin teksir makinesinde basılırdı. Önlü arkalı olarak basılan yaprakları zimba ile birleştirilen *Bülten*, aynı biçimde hazırlanıp basılan *Millî Kütüphane Aylık Haberler Bülteni* ile birlikte paketlenip onun gönderildiği adreslere postalanır, ayrıca Millî Kütüphane'nin personeline dağıtılırdı. O yayının çıkarılmasında Dernek, daktiloya ödenen ücret dışında bir masraf yapmıyordu. Kâğıt ve baskı giderleri Millî Kütüphane'ce karşılanırdı.

Onun yayımlanması sorumluluğunu bir yılı aşkın süreyle de ben taşıdım. Çok zevkli bir çalışma idi. Dokuz yıl aksatılmadan yayımlanmış olan *TKDAHB*'nin yayımı, benim Millî Kütüphane'den ayrılıp DTCF Kütüphanecilik Bölümü'ne geçmem ile birlikte, 1961 sonunda durduruldu. Son sayısı, sanırım 108 numaralı idi. Yaşatılabilseydi, ne iyi olurdu!

Daha önce *TKDB*'nin yuvarlak sayılarla biten ciltleri için yazdığım yazılarda da birkaç kez belirtmiştim. Derneklerin ve benzeri gönüllü toplum kuruluşlarının bir dergiyi çıkarmaya başlaması kolay, fakat onu aksatmadan çıkarmayı sürdürmesi imkânsız denebilecek ölçüde zordur. Çünkü bu etkinlik profesyonelce yürütülmesi gereken bir iştir. Bunun yanında özveri gerektirir. Oysa; andığımız kuruluşların konuya yaklaşımı genelde amatörce ve özverisizdir. Öyle kuruluşların, çoklukla, profesyonelce bir etkinliği yürütebilecek maddî imkânları da, bu işi üstlenebilecek özverili görevlileri de yoktur. O yüzden ülkemiz bir dernekler mezarlığı olduğu kadar, hatta ondan çok, dergiler mezarlığıdır. Yenilmez heveslerle, karşı konulamaz iyi niyetlerle, fakat üzerinde hiçbir olabilirlik çalışması yapılmadan girişilen bu etkinliklerin tamama yakın çokluğu hüsrarla biter. Hevesler, umutlar söner, iyimserliğin yerini kara bulutlarla örtülen kötümser duygular alır. Nafakadan kısılarak yapılan harcamaların ve boşa giden değerli zamanların verimi olarak çıkarılabilmiş sayı veya sayılar ise, çıkarana sevinç ve huzur değil, acı ve huzursuzluk verir.

Özellikle ülkemiz, bu tür başarısızlıkların sayısız örnekleri ile doludur. Bunlara benzer örnekleri kendi meslek alanımızda da görebiliriz. Türk Kütüphaneciler Derneği yayın or-ganının çıkarılmaya başlanmasından sonraki yarım yüzyıl

içinde böyle birçok meslek dergisi çıkarılmış, fakat hepsi de, kısa süre sonra saheneden çekilmek zorunda kalmıştır. Fakat *TKDB -Türk Kütüphaneciliği*, yoluna elli yıldır, büyük zorlukları göğüsleyerek, fakat gururla devam ediyor.

Birkaç yıldan bu yana *Türk Kütüphaneciliği*, yayın sorumluluğunu üstlenen sevgili genç meslektaşlarımızın özveriye dayanan üstün çabaları, teknolojideki gelişmelerin baskı işlerine de yansması ve yazar meslektaşlarımızın sayısının iyice artmış bulunması ile, altın dönemini yaşıyor. Yazıları, kâğıdı, dizgi ve bas-kısı, güzel görünümlü, renkli kapakları ile dergimiz, gerçekten güzel, övünülecek, gurur duyulacak bir yayın durum ve konumuna erişmiştir. Bunu sağlayanlara minnet ve şükran borçluyuz. Bu sonucun gururunu, yirmi beş yılını bu yayının aksatılmadan çıkarılması ve geliştirilmesi uğruna harcamış biri olarak benim de paylaşmam, umarım, yadırganmaz.

Burada akla hemen şu soru geliyor: Dergimizi benzerlerinden ayıran tılsım nedir? Bana gö-re o tılsım, amatörce üstlenilen profesyonel tavır ve ona eşlik eden sınırsız özveridir. Baş-langıcından bu yana *TKDB* ve onun devamı olan *Türk Kütüphaneciliği*'nin yayımlanmasına emek verenlerin, bu emekleri için hiçbir maddî beklentileri olmamıştır. Onlar; elli cildi aşan bu yayını, üstlendikleri işi bir profesyonelin ciddiliği içinde, çoğu kimsenin anlayamayacağı bir özveri ile gerçekleştirmişlerdir. Bu güzel gelenek ve anlayış sürdükçe Dergimiz yoluna aynı başarı ile devam edecektir.

Nice elli yıllara!..

KAYNAKÇA

- “Başlarken”, (1952). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* I (1): 1.
- Ötügen, Adnan. (1979). *Kütüphaneciliğimiz için*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- . (1955). “Milli Kütüphane nasıl kuruldu”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* IV (I): 1-40.
- . (1957). “Türkiye’de kütüphanecilik öğreniminin tarihçesi”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* VI (1-2): 1-35.
- Sefercioğlu, Necmeddin. (1986). “TKD XIII. Genel Kurulu yahut yeni bir atılım”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* XXXV (4): 3.
- . (1987). “Yeni bir başlangıç”, *Türk Kütüphaneciliği* 1(1): 1.
- “TKD Genel Merkez Yönetim Kurulu’nda işbölümü”, (1966). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* XV (3): 168.
- “Türk Kütüphaneciler Derneğinin XI. Genel Kurulu”, (1959). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* VIII (3-4): 177.
- “Türk Kütüphaneciler Derneği III. Kurultayına sunulan Genel Merkez Yönetim Kurulu çalışma raporu”, (1966). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* XV (3) : 202.
- “Yönetim Kurulunda değişiklik”. (1960). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* IX (1/2): 71.